

LZ

LATVIJAS
ZINĀTNIKI

*Latvijas
Zinātņu akadēmijas
goda doktors*

OJĀRS
ZANDERS

Biobibliogrāfija

LZ

LATVIJAS
ZINĀTNEKI

Zander

Latvijas Akadēmiskā bibliotēka

LZ

LATVIJAS
ZINĀTNIEKI

*Latvijas
Zinātņu akadēmijas
goda doktors*

OJĀRS
ZANDERS

Biobibliogrāfija

ANNO 1524

UDK 016:002.2

Za 555

Sastādītāja

L. Krūmiņa

Bibliogrāfiskās redaktors

S. Čvanova, D. Ivbule

ISBN 9984-538-46-X

© Latvijas Akadēmiskā bibliotēka, 2001

SASTĀDĪTĀJU PRIEKŠVĀRDS

Latvijas Zinātņu akadēmijas goda doktora, Mag. sci. soc. Ojāra Zandera biobibliogrāfijā apkopoti viņa publicēto grāmatniecības un kultūras vēstures jautājumiem veltīto zinātnisko un populārzinātnisko darbu, publicistikas, dzejas, prozas bibliogrāfiskie apraksti, kā arī literatūra par viņa dzīvi, zinātnisko un sabiedrisko darbību laikā no 1962. gada līdz 2000. gadam.

Bibliogrāfija veidota iespējami pilnīga, ietverot tajā visus autora un sastādītāju apzinātos publicējumus. Ja viens un tas pats darbs publicēts vairākās valodās, uzrādīti visi publicējumi.

Bibliogrāfiskais materiāls grupēts sistemātiski nodaļās, nodaļu ietvaros izmantots hronoloģiskais kārtojums. Gada ietvaros - alfabētiskā secībā vispirms uzrādīti atsevišķi izdotie darbi (grāmatas un brošūras), tad pārējās publikācijas - vispirms latviešu, tad svešvalodās.

Bibliogrāfiskajos aprakstos O. Zanders kā autors nav uzrādīts, izņemot gadījumus, kad darbs ir sastādīts, tulkots, tam rakstīti komentāri vai darbs ir uzrakstīts kopā ar līdzautoriem. Tad visi autori uzrādīti aiz darba nosaukuma tādā secībā, kādā tie minēti izdevumā.

Biobibliogrāfiju ievada autobiogrāfisks apcerējums «Nedaudz par sevi un mūžā paveikto».

Biobibliogrāfiju noslēdz personu palīgrādītājs. Personu rādītājā ietverti O. Zandera darbu līdzautori, personas, par kurām rakstījis O. Zanders un personas, kuras rakstījušas par viņu.

Ojārs Jānis Zanders

NEDAUDZ PAR SEVI UN MŪŽĀ PAVEIKTO

Savas dzimtas ciltskoku īpaši pētījis neesmu, jo neredzēju tam sevišķas jēgas. Būtu jau labi, ja savos radurakstos atrastu kādu slavenu vārdu, bet tā ir sava veida lepošanās ar svešām spalvām. Katru no mums taču vērtē pēc paša paveiktā, katram no mums sava atšķirīga mūža bilance.

Esmu dzimis lauku mājās Jaungulbenes «Lejiešos» 1931. gada 11. martā; kā vecāki vēlāk stāstīja, tā sauktajā laimes kreklīnā, bet turpmākā dzīve gan bijusi vairāk grūta, nekā laimīga. Kad piedzimu, man tuvējā bērzu birzī esot cirsta šūpuļa līksts, un es vēl esot guldināts tādā senlaicīgā šūpulī. No abiem krusttēviem – piebaldzēna Jāņa Urjāna un Rugājos dzīvojošā Jāņa Zvirgzdiņa man mantojumā nācis arī otrs vārds, tātad, Jānis, kā arī rakstīts manā dzimšanas apliecībā. Padomju laikā, pasi izdodot, to gan negribēja dokumentā rakstīt, jo tā esot tāda lieka greznība.

«Lejieši» bija sen celtas lauku mājas ar zemiem, piekvēpušiem griestiem, māla klonu saimes istabā un citām tālaika lauku dzīves «ērtībām». Arī circeņu jūsmīgi atskaņoto nakts mūziku. Puikas gados esmu gan govīs ganījis, gan pratis tās izslaukt, arī zirgu iejūgt vai paganīt. Kāda niķīga zirgēļa dēļ gan 1944. gada bēgļu vasarā palaidu garām iespēju redzēt Kārli Skalbi. Izrādās, ka arī viņš ar ģimeni braucis tanī pašā bēgļu karavānā, kur mēs. Bet tā kā bija jātiek galā ar man personīgi uzticēto kleperi, kas nebija nekāds vilcējs, atteicos no tēva mudinājuma: izkāpt no ratiem un vismaz pavērties uz K. Skalbi. Tā niķīgs zirgalops man izmaisīja pirmo literāri nozīmīgo tikšanos ...

«Lejieši» atradās lielā Jaungulbenes pagasta nostūrī, ko sauca par Daukstu ciemu. Netālu bija Ušuru ezers, plašie Pededzes meži, kas robežo ar Latgali. Netālu bija skanīgajā vārdā nosauktais Līgo ciems, bet uz citu pusi – gleznotāja Jūlija Madernieka dzimtās mājas, arī dzejnieka Alfonsa Franča dzimtene. Netālu no mūsu sētas atradās arī Ostraviešu nometne, kur 1941. gada vasarā gūstīti Latvijas armijas virsnieki. Manas zēna acis skatījušas aizrestotos vagonus Gulbenes stacijā 1941. gada jūnijā. Baigais gads man nav tikai kinofilma vai grāmata.

Jaungulbenieši vairākās paaudzēs bijuši abu manu vecāku senči. Arī mana māmiņa Anna Zandere (dzimusi Stonka, 1898–1987) augusi «Lejiešos», kur vectēvam Oto Stonkam piederējusi ap 50 ha liela saimniecība ar skaistu mežu. Tā gan vēlāk dalīta uz pusi, un manas mātes saimniecība bija 25 ha liela. Zeme diezgan neauglīga, kurai pastāvīgi mācās virsū mežs. Tagad tur viss sabrucis, kārkliem aizaudzis. Skumji. Tāds ir šobrīd daudzu bijušo lauku sētu liktenis.

Mātes rados bijuši vairāki Grāvīši ar pazīstamu vārdu. Tāds ir F. Brīvzemnieka draugs, tautskolu inspektors Ernests Grāvītis (1857–1925), arī žurnālists Aleksandrs Grāvītis – Parīzes latviešu pulcētājs pirms 1. Pasaules kara. Tāds arī pazīstamais ģeologs un zinātnes vēsturnieks Viktors Grāvītis.

Visai proletāriska ir mana tēva, Gulbenes fotogrāfa Oskara Zandera (1897–1971) izcelšanās. Viņa tēvs Jēkabs Zanders (fiziski izcili stiprs vīrs) ilgu gadu bijis Jaungulbenes muižas grāvracis, bet tad pēc konflikta ar baronu Tranzeju mūžu noslēdzis kā fabrikas strādnieks Rīgā. Vectēvs vēl licis savai bodē pirktajai lāpstai piekalt papildus lemesi, lai ar katru dūrienu zemē darbs ātrāk veiktos. Mans tēvs Oskars jau četru gadu vecumā zaudējis māti, puikas gados sācis pats pelnīt, bet 12 gadu vecumā – mācīties fotogrāfa amatā pie pazīstamiem Rīgas meistariem. Lai gan lielāko mūža daļu nostrādājis provincē, tēvs nebija ikdienišķs amatnieks. Viņš kļuva par mākslas fotogrāfu, jaunībā arī labi zīmēja, dziedāja, rakstīja dzejoļus, ko nesis atrādīt Plūdonim, kurš 1916./1917. gadā strādāja par skolotāju Jaungulbenē. Pēc

individuāla projekta tēvs īsi pirms 2. Pasaules kara uzcēla vienu no skaistākajām Gulbenes mājām līdz ar moderni iekārtotu fotoateljē, bet to drupās un gruvešos pārvērtā padomju aviācija, kas 1944. gada aprīlī, Lieldienās un pēc tām barbariski bombardēja civiliedzīvotājus Gulbenē. Mēs paši izglābāmies tikai tādēļ, ka pēc pirmā aviācijas trieciena devāmies uz laukiem. Abi mani vecāki atdusas Gulbenes kapsētā, un liels turpat Jaungulbenes tīrumos sameklēts laukakmens iezīmē viņu kapavietu.

Par vēl lielākiem nabagiem mūs padarīja pēdējā kara ziema, kuru kā Vidzemes bēgļi aizvadījām Kurzemē, Lutriņos, frontes dunoņas tiešā tuvumā. Kad atgriezāmies pēc kara Jaungulbenē, arī mātes «Lejieshos» viss bija izlaupīts. Mēs bijām slikti ģērbti un izpostīti līdz pēdējam. Tā kā tēvam bija zelta rokas, viņš no kāda postalādas gabala man pagatavoja pastaliņas, bet pats sev nopina vīzes. Tā mēs tādi postalaini un vīzaini sākām šo sociālisma virzienā. Iespējams, ka šīs acīm redzamās nabadzības dēļ mūs neizveda 1949. gadā, lai gan agrāk bijām «buržuju kārtā». Jāpiebilst, ka tēvs gan arī nebija bijis nekādās politiskās organizācijās, jo tām viņam neatlika ne laika, ne patikas.

Bet nacionāli noskaņota ģimene mēs bijām bez visas ārīgās izrādīšanās, un nepieņemama mums bija kā krievu, tā vācu okupācija. Jau kā divpadsmitgadīgs puika 1943. gadā mēģināju vārsmot: *«Es lūdzu Tev gaiši un kvēli, / Tu lielais un mūžīgais Dievs / Pār manu varoņu tautu / Un dzimteni pacelies.»*

Gulbenes vidusskolā sāku iet samērā vēlu (1940), jo bērnībā bieži slimoju. Toties līdz skolai biju izlasījis jau veselu kalnu grāmatu, pārsvarā labas, lai gan netrūka arī tā sauktās puiku lektūras: Maina Rīda dēku romāni u. tml. Jau pamatskolas gados lasīju Z. Mauriņu, K. Raudivi un viņiem līdzvērtīgus autorus un, gribas apgalvot, lielāko daļu no lasītā arī sapratu. Mana pirmā zēna bibliotēka, diemžēl, gāja bojā aviācijas uzbrukuma laikā. Mājai degot, grāmatas esot lidojušas kā balti putni no otrā stāva dzīvokļa ar trieciena vilni ārā izsviestas. Vēlāk tā stāstīja aculiecinieki.

Par Gulbenes vidusskolā aizvadīto laiku negribu daudz izteikties. Patika humanitārie priekšmeti, nepatika eksaktie: trigo-

nometrija, algebra u. tml., lai gan esmu samērā labs šahists, cilvēks ar analītisko domāšanu. Uz medaļu, skolu beidzot (1951), nevarēju cerēt, lai gan atestātā bija tikai 2 četrinieki, pārējie piecinieki. Tādi, kas nav bijuši ne pionieri, ne komjaunieši, īpaši stimulēti netika. Jāpiebilst, ka tolaik mūsu skolā daudzi aizrāvās ar teātra spēlēšanu. Mana klases biedre bija Antra Liedskalniņa; Roberts Ligers un Harijs Gerhards tolaik mācījās citās klasēs. Es pievērsos galvenokārt literatūrai un mēģināju garīgi sevi pilnveidot pats; ar tā saukto skolas audzināšanu vien varēja arī palikt par totālu vientiesi.

Diezgan grūta bija fakultātes izvēle tālākām mācībām. Intereseja ne tikai latviešu un cittautu literatūra vien: arī vēsture, ģeogrāfija, jurisprudences. Beidzot izšķīros par ģermāņu filoloģiju, kas tanīs laikos (1951–1956) vis nešķīta diezko aktuāla. Bet svešvalodu apguvi neesmu nožēlojis nekad; tā palīdzējusi man tiešajā darbā, pavērusi arī plašākus kultūras apvārsņus.

Tieši augstskolas, jaunības maksimālisma gados tapuši mani dumpīgākie pretpadomju dzejoļi, par kādiem jo viegli varēja nokļūt pie baltajiem lāčiem. Par tādu esamību gan zināja tikai nedaudzi, un šie rakstījumi glabājās paslēpti skārda bundžā, rūpīgi ierušināti būvgružos zem tēva mājas jumta spārēm. Daļa no tiem tagad iznākusi grāmatā «Dažādu gadu balsis» (1999).

Lai gan augstskolu beidzu (1956), saņemot diplomu ar izcilību (40 eksāmenos tikai teicamas atzīmes), mani neatstāja ne aspirantūrā, ne arī deva darbu Rīgas tuvumā. Nozīmēja par skolotāju uz Kārsavas skolu pašā Latgales nomalē, un tikai ar lielu pierunāšanu es Kārsavas vietā dabūju Api – vienu no mazākajām provinces pilsētiņām. To ar manu dzimto Gulbeni tolaik vēl vienoja šaursliežu bānītis. Vismaz vecākus varēju šad un tad apciemot.

Domāju, ka, mazpilsētā strādājot par vācu valodas skolotāju (1956–1958), panācu arī ko būtisku. Mēs organizējām, piemēram, vācu dzejas un mūzikas vakarus, kas tanīs gados pat Rīgā liktos neierasti, jo tikko taču bija beigusies Staļina ēra. Mazajā Apē skolēni skandēja vāciski Gētes, Šillera, Heines dzeju, dziedāja Šūberta un citu vācu komponistu dziesmas. Skolas bērniem tas

patika, un arī daža māmiņa un tētiņš izbrīnā šūpoja galvas. Tas šķita tik neparasti. Pēc vairākiem gadiem mani iepriecināja presē parādījies kādas manas bijušās skolnieces raksts «Gribu līdzināties». Viņa gribot kļūt par tādu pat skolotāju, kāds bijis skolotājs Zanders.

No 1958. līdz 1960. gadam biju vācu valodas lektors Daugavpils Pedagoģiskajā institūtā. Tas bija tā sauktais Berklava laiks, kad mēģināja arī Daugavpili padarīt kaut cik latviskāku. Atceros, ka latviešu teātra trupu tolaik pilsētā organizēja Arnolds Liniņš. Kad Berklavu no darba padzina, nebija jēgas Daugavpilī palikt arī mums pārējiem, kā mēs smējāties, «berklaviešiem». Daugavpils atkal pārvērtās par Dvinsku.

Mana atgriešanās Rīgā bija grūta, jo pilsētā nebija ne sava dzīvokļa, pat ne istabas. Tikai ar 1963. gadu, pēc kāzām ar Sarmīti mums abiem bija tāds šaurs un pieticīgs mitekļis. Atnākot pasaulē dēliem Viesturam un Mārim, dzīvoklis kļuva plašāks, bet arī tagad mūsu 6. stāva mājoklis nepieder ne lieliem, ne ērtiem. Un mūsu lepnākais parks joprojām ir netālais Grīziņš.

Strādājot Raiņa Literatūras un mākslas muzejā (1960–1968) esmu darījis daudz ko. Gan kārtojis Raiņa personisko bibliotēku, šifrējis un tulkojis no vācu valodas Raiņa tekstus, gan vācis dažādus literāri nozīmīgus materiālus, veidojis izstādes, vadījis ekskursijas. Bijis gan jaunākais zinātniskais līdzstrādnieks, gan tā sauktās Pirmspadomju literatūras nodaļas vadītājs, kam bija jāatbild arī par muzeja filiālēm Tadenavā, Jasmuižā, Tērvetē u.c.

Sākumgados strādāt bija vieglāk, jo tad muzeju vadīja tāds predestinēts muļķis kā biedrs Slavinskis, kas tā arī nevarēja atšķirt – kas ir Vilis Plūdonis un kas partijas darbinieks Matīss Plūdonis. Bijām darbinieku grupa, kas daudz ko darīja, biedru direktoru maz respektēdami. Tika veidotas izstādes arī tādiem literātiem, kas padomju režīma simpātijas vis nepelnīja, un ekskursiju laikā tika celta tautas pašapziņa. Tie bija tā saucamie mūsu «nacionālistiskie izlēcieni». Grūtāk kļuva, kad mūsu viltību atšifrēja. Atceros, cik nikns vaigā gar Jāņa Akuratera, Kārļa Skalbes un Friča Bārdas stendiem skrēja pareizi domājošais Jānis Niedere, kliegdam: kas tad mums te tādas vaļības atļaujot ...

Jau muzeja laikā sadraudzējos ar izcilo latviešu grāmatnieku Kārli Egli (1887–1974), kurš muzejam tanīs gados nodeva Raiņa bibliogrāfiju. 1966. gada pavasarī kopīgiem spēkiem veidojām pirmo Druvienas skolas, Knipskas skolas muzeju. Gulēju pa nakti K. Egles mājās Druvienas «Mazvasaraudzos» un vairākas nedēļas apstaigāju Druvienu – māju pa mājai, vākdams kultūrvēsturiskus materiālus par Jāni Poruku, brāļiem Straumēm (Jāni un Jūliju), brāļiem Eglēm (Kārli un Rūdolfu), tāpat arī par Jāni Misiņu – tuvējo tirmalieti. Arī viņam tika atvēlēta istaba topošajā muzejā, jo J. Misiņa mājās Tirzas «Krācēs» saimniekoja vēl svešinieki.

K. Egle palīdzēja ar padomu, es biju tas darītājs. Tagad Druvienā ir pat divi muzeji (arī «Silmaču»), bet toreiz pat no tā viena vietējie priekšnieki kratījās vaļā kā velns no krusta. Kāpēc mums vajadzīgs tas pasīvais, pat «reakcionārais» romantiķis Jānis Poruks? Un arī tie citi tādi šaubīgi. Bija gadījumi, kad vietējie darboņi parādīja savu varu. Atceros, bija jau noorganizēts sarīkojums, lai atzīmētu tā dēvētās Knipskas skolas simtgadi, kura tēlota klasiskajā J. Poruka stāstā. Bija sarunāts koris «Tēvzeme», jau nodrukātas afišas. Un tad aizliegums ...

Protams, bija Druvienā un Gulbenē arī gaišāki ļaudis, bet maz bija tādu, kas par J. Poruku tolaik atklāti iestājās. Brīnums, cik to Poruka mīļotāju saradies tagad! Bet toreiz, kad tapa izstādes Druvienā un Rīgā, kad parādījās mani pirmie raksti par Poruku (1968), kad sāku sarakstīties ar dzejnieka mazdēlu Jāni Valavanidi Grieķijā, kurš sūtīja Poruka dzejas tulkojumus jaungrieķu valodā, – toreiz tādu bija gaužām maz. Visai vientuļš bija mans uz Jāņa Poruka simtgadi (1971) tapušais dzejoļu cikls «Dzejnieks un viņa laiks», ko veido 13 dzejoļi. Cik zinu, plašākais veltījums šim dzejniekam.

Uz Kārļa Egles ierosmi arī pārnācu darbā uz Zinātņu akadēmijas Fundamentālo bibliotēku (tagad Latvijas Akadēmiskā bibliotēka – LAB), jo ne kuram katram K. Egle būtu uzticējis paša krātos un jau J. Misiņa vāktos materiālus. Bibliotēkā nostrādāju 32 gadus (1968–2000), no tiem 25 gadus par Rokrakstu un reto

grāmatu nodaļas vadītāju, vēlāk par galveno bibliogrāfu. Sektoru, vēlāk nodaļu, sākumā veidoja tikai 3 cilvēki, tie paši sadalīti uz divām vietām, jo materiāli glabājās gan Riharda Vāgnera ielā 4, gan Vecajos Misiņos, Skolas ielā 3. Tikai vēlāk kopējais darbinieku skaits sasniedza seši. Manas darbības laikā fonds pieauga apmēram par pusi. Protams, ne visu paspējām. Bija materiāli, kurus glabājām, bet kuru apstrāde un katalogizācija sākās tikai pēc trešās Atmodas; piemēram, par Viktora Eglīša vai Anšlava Eglīša rokrakstiem padomju laikā bija gudrākais klusēt. Neviens mums tolaik galvu neglaudītu, ja zinātu, ka glabājam arī Zentas Mauriņas, Edvarta Virzas vai Aleksandra Grīna rokrakstus. Runāšana – sudrabs, klusēšana – zelts, tāds bija varbūt gudrākais okupācijas laika sakāmvārds.

Rokrakstus un citas arhivālijas biju vācis, jau strādājot muzejā, tā ka darba profils būtībā nemainījās. Bet pie K. Egles seniem draugiem sākumā gāju ar viņa ieteikuma vēstuli kabatā. Lūk, mans aicinājums sirmajam Kārlim Štrālam Pļaviņās – vairot viņa rokrakstu fondu Misiņa bibliotēkā. Citēju uz manas vēstules K. Egles ar roku pierakstītās mudinājuma rindas, kur viņš aicina uzticēt man materiālus:

Mīļais draugs Kārlī!

Šo bibliotēkas vēlēšanos, cik nu vien iespējams, atbalsti un dod vērtīgus rokrakstus un citus materiālus šurp, lai tie glabājas uz gadsimtiem un tūkstošiem, kā to mēs ar Misiņu abi esam cerējuši un vēlējušies. Nekur jau citur Latvijā tādas tik bagātīgas un saglabātas vērtību krātuves nav, kā to parāda zinātnieku, mākslinieku, vispār mūsu kultūras darbinieku un modrās jaunatnes šo vērtību nemītīga izmantošana.

Ar sveicienu Tev un Tavējiem, veselību un gara spirtumu novēlēdams Kārlis Egle.

Rīgā, 1969. gada 22. septembrī

Ar tukšām rokām no Pļaviņām nepārbraucu.

Cilvēki tiešām uzticējās, jo zināja: šis cilvēks saglabās, nenoklīdinās, uz stūra māju arī nenesīs. No Elzas Stērstes rokām personīgi viņas Rīgas dzīvoklī saņēmu ar roku rakstītās sūrās atmi-

ņas par Sibīrijā aizvadītiem gadiem, arī par kopdzīvi ar E. Virzu. Uzticējās Austra Dāle, nododot materiālus par Ati Kēniņu, uzticējās Paulīna un Antons Bārdas, kurus apciemoju gan Pociema «Rumbiņos», gan Antona ziemas dzīvoklī Limbažos un Paulīnas mītnē Rīgā. Uzticējās ļoti daudzi. Latvijā tikai Atmodas gados iznāca Gulaga noietnēs pāragri mirušās Rūtas Upītes atmiņu grāmatiņa, bet tās manuskriptu (kladi ar 185 lappusēm) tuvinieki ar asarām acīs jau nodeva mums okupācijas gados. Mēs krājam dzirkstis zem pelniem ...

Savāktais, plauktos noliktais un nākamajām paaudzēm saglabātais viesu gandarījumu arī mūsos pašos. Biju priecīgs, ka Misiņos ir ne tikai Friča Bārdas (tā slavenākā), bet arī mazāk pieminēto Paulīnas un Antona materiāli. Atceros, kā 1981. gadā vadīju pa Valdemāra ielu Paulīni mājup pēc F. Bārdam veltītās izstādes apskates bibliotēkā. Atminos arī, kā Altonovas ielā apciemoju Jāņa Akuratera atraitni un kā viņa māsa Helēna nodeva vēl materiālus par dzejnieku.

Uz bibliotēku pārnāca ne tikai R. Blaumaņa literārā krustdēla Kārļa Kraujiņa personīgie papīri, bet arī viņa saglabātie tuvā radnieka Antona Austriņa rokraksti un daļa no viņa personīgās bibliotēkas. Tas radīja pamatu tālākam pētnieciskam darbam, arī manis sastādītajai un ievadītajai A. Austriņa dzejas izlasei «Sauls grieži», kas iznāca 1979. gadā ar Anša Cīruļa ilustrācijām. Par šo grāmatu ļoti priecājās Mudīte Austriņa, un man vēl tagad saglabājies viņas sūtījums, kur tieku dēvēts par viņas tēva domu un piemiņas sargu. A. Austriņa muzejs Piebalgas «Kaikašos» man kaut kā atgādina paša dzimtās mājas, kur zem spārēm vēl sagulis sentēvu tikums un vecvecāku elpa.

Dzīves laikā literatūrvēsturnieks Alfrēds Goba (1889–1972) ar J. Misiņu daudz disputēja un strīdējās, bet likteņa ironijas dēļ lielākā viņa arhīva daļa vēlāk nokļuva tieši Misiņa bibliotēkā. Ar Gobas tēvu pazinos jau muzeja laikā, un ceļš uz viņa māju Pārdaugavā, Nordeķos bija iestaigāts. Tagad A. Gobas rokrakstu fonds ir viens no lielākajiem bibliotēkā (353 glab. vien.), bet man tas, strādājot ziemas spelgoņā pēc A. Gobas nāves viņa ne-

apkurinātajā arhīva istabā, maksāja plaušu karsoni. Reizēm gadās arī tā ...

Bija fondi, kas radās pilnīgi no jauna, bija fondi, ko nācās tikai papildināt gadu no gada. Tā tas bija ar apjomīgajiem Jāņa Misiņa, Kārļa Egles un Teodora Zeiferta materiāliem. Atminos, kā vēl gāju pie T. Zeiferta meitas Ludmillas, kā par J. Misiņu materiālus vācu pats un tos saņēmu arī no rosīgā Sinoles novadpētnieka Jāņa Kučera (Kučertēva). Ar pašu K. Egli bija tā, ka līdz savai aiziešanai aizsaulē (1974) viņš daudz ko vēl no mājas nedeva, jo, kā apgalvoja, tas esot vajadzīgs vēl «*pošam*». Vēlāk šī kavēšanās, materiālus apstrādājot, reizēm radīja problēmas, jo vislabākā zinātāja vairs pasaulē nebija. Laipns, bet atturīgs materiālu došanā bija arī čaklais ventspilnieks Herberts Dorbe (1894–1983), kurš tika apciemots viņa tā sauktajos «Senču putekļos». Tāpat tā īsti neviens nezināja, ko glabā vēsturnieka un žurnālista, 1896. gadā Valmierā dzimušā un par savādnieku dēvētā Mārtiņa Rāceņa pūralāde. Viņš mitinājās Brīvības un Matīsa ielas stūra ēkā un dzīves laikā bija noslēpumains kā Ēģiptes sfinksas. Tikai vēlāk bibliotēkas darbinieki atklāja daudz kultūrvēsturei noderīga un visai plašu personīgo vēsturnieka bibliotēku. Toties arvien atsaucīgi un laipni bija Antons Birkerts (1876–1971) ar dzīvesbiedri Elzu. No viņu vasarnīcas Jūrmalā nekad tukšā neaizgāju. Bibliotēka var lepoties ar apjomīgiem A. Birkerta un viņa brāļa Pētera Birkerta (1881–1956) rokrakstu fondiem.

Nav jau tā, ka kaut kas vērtīgs būtu rodams tikai Rīgā. Kad devos pie kādreizējā literatūras skolotāja Miķeļa Alkšņa atraitnes uz Skulti, Zvejniekiem, uz neko īpašu necerēju. Bet Lūcija Alkšņa kundze man nodeva vīra saglabātās Krišjāņa Valdemāra, Jāņa Cimzes, Riharda Tomsona un vēl citas vēstules, tā ka braucū mājup gluži pacilāts.

Tā nu ir izgādājies, ka mēs trīs Misiņa bibliotēkas darbinieki visi nākam no Gulbenes novada. Jānis Misiņš pats no Tirzas, Kārlis Egles no Druvienas, bet es, tas krietni jaunākais, no Jaungulbenes. Radu saknes varbūt reizēm pat sasniedzas. Pēc Jāņa Misiņa mūža teica, ka tanī novadā jau nekas vairs atrodams neesot, jo Misiņš jau visu savācis – kā rokrakstus, tā grāmatas.

Izrādās, ka pietika ko vākt arī mums jaunākiem. Un pietiks vēl citām paaudzēm. Kas var zvaigznes saskaitīt ...

Bibliotēkā nostrādātie 32 gadi, protams, nav nesuši gandarījumu vien. Kā jau dzīvē, bijis reizēm jānorij arī rūgtāks kumoss. Tā, piemēram, daudzi domā, ka agrāk bibliotēkas specfondā glabātās grāmatas esmu brīvi lasījis visus ilgos darba gadus. Ne uz to pusi. Šīs grāmatas man bija vēl mazāk pieejamas, nekā cilvēkiem no malas, jo tas taču neesot mana darba tiešais uzdevums. Mans darbs esot strādāt ar rokrakstiem. Un tā 1977. gadā, rakstot laikrakstam par J. Jaunsudrabiņa simtgadi, man nebija iespēja piekļūt materiāliem par rakstnieku, kas glabājās tikai specfondā. Gan jau uzrakstīšot tāpat, jo man spalva tekot viegli. Uzrakstīju jau arī, un vairumam pat nešķita, ka tur kaut kā trūktu.

Pirms gadiem divpadsmit izjuka arī iecere – uzrakstīt grāmatu «Latviešu kalendāra pirmā simtgade», jo to neatbalstīja toreizējā bibliotēkas zinātniskā vadība. Protams, biju sarūgtināts, jo daļa materiālu grāmatai jau bija savākti.

Šie daži piemēri, zināms, nav samaitājuši prieku strādāt iemīļoto darbu bibliotēkā, kur tik daudz jauku, zinošu kolēģu. Bibliotēka vienmēr bijusi manas otrās mājas. Arī tagad, jau būdams pensionēts, es te nāku ne tikai avīzi palasīt. Nāku pie kolēģiem, draugiem. Pie darba, kas atgādina manu jaunību un spēka gadus.

Publicēties esmu sācis vēl (1965), tikai 33 gadu vecumā, jo ilgi šaubījos vai pratīšu atrast izeju no problēmas: Dod Dievam, kas Dieva, un ņeizaram, kas ņeizara, vai, latviskāk runājot: lai vilks paēdis un kaza dzīva. Lai rakstot un publicējoties, es saglabātu savu garīgo patstāvību, lai nenodotu savu politisko pārliecību, lai nekļūtu par literāru prostitūtu. Pēc manām domām, autoru vairāk parāda nevis tas, par ko viņš raksta, bet gan tas, par ko viņš neraksta. Un joprojām spēkā ir krievu dzejnieka Ņekrasova teiktais, ka par dzejnieku tu vari arī nebūt, bet pilsonim tev vienmēr jābūt.

Pārskatot visas manas publikācijas, jāteic, ka ar šo uzdevumu esmu ticis galā sekmīgi. Nav tur ne piecas rindas, kas liecinātu par iztapību režīmam, nav tur nekā tāda, par ko man vajadzētu

kaunēties tagad. Protams, mūsdienās es par vienu otru autoru būtu varējis rakstīt plašāk, izvērstāk, pieminēt arī to, par ko krievu laikos bija jāklusē. Tikai Atmodas gados, piemēram, varēja tapt publikācijas par Z. Mauriņu, E. Virzu, E. Brastiņu u. tml.

Septiņdesmitajos un astoņdesmitajos gados es biju viens no visbiežāk bārtajiem un aplamātajiem autoriem. CK dižvīram Aivaram Gorim nepatika ne tas, ko rakstu par J. Akurateru, ne tas, kas veltīts A. Austriņam, K. Skalbem un citiem. Viņa uzbrēcienu dēļ man tolaik aizvērās vairāku preses izdevumu durvis. Tagad ar to varu tikai lepoties. Visi tagad runā par barikāžu cēlājiem 1991. gada janvārī. Bet garīgās barikādes tika celtas jau krietni agrāk.

Padomju laikā raksti bieži tika īsināti, strupināti, no tiem izmestas ne tikai rindas, bet veselas rindkopas, patvaļīgi mainīti virsraksti. Tā manā rakstā par ungāru brīvības dzejnieku Šāndoru Petēfi «Uz varoņdarbu, dzejniek, steidz» žurnāla redaktors rūpīgi izvēlēja ārā ungāru dzejnieka pausto domu, ka cenzūra ir velna dzirnavas, kas izmaļ ārā jebkuru brīvu domu. Ja šādu frāzi atstātu, tas būtu kā ar pirkstu acī. Reizēm tā saucamā teksta «labošana» liecināja par paša labotāja kuslajām zināšanām. Tā kādā rakstā, kur pieminēju 19. gs. vācu dramaturgu Frīdrihu Hēbeli, redaktors to bija pārtaisījis par Hēgeli. Taču biežāk dzirdēts vārds. Bet lasītājs šādus «jociņus» varēja arī nesaprast un piktoties uz autoru.

Man neklājas dot pašam savu rakstu vērtējumu. Norādīšu tikai uz galvenajām tematiskajām grupām. Raksti bija gan īsāki, gan garāki (piemēram, almanahā «Varavīksne», žurnālā «Karogs»), gan nozīmīgi, gan mazāk svarīgi, gan labāk, gan sliktāk izdevušies. Strādājot Literatūras muzejā, rakstīju galvenokārt par latviešu un cittautu literatūru. Bibliotēkā pārsvaru guva grāmatniecība, raksti par kultūru kopsakariem. Mani raksti it kā veido īpatnēju latviešu literatūras vēsturi, jo rakstīju galvenokārt par tiem, kurus padomju laikā vispār nepieminēja vai arī vairāk pēla, nekā cildināja. Centos izmantot vēl nepublicētus materiālus: vēstules, dienasgrāmatas, atmiņu pierakstus, piemēram, dzejnie-

ka K. Krūzas plašo arhīvu. Amplitūda bija, varētu teikt, no G. Manceļa un J. Reitera 17. gadsimtā līdz J. Ziemeļniekam, A. Čakam un V. Dellei 20. gadsimtā.

Bija autori, par kuriem tiku rakstījis vairākkārt, piemēram, G. Merķelis, Neredzīgais Indriķis, K. Valdemārs, J. Neikens, brāļi Kaudzītes, J. Zvaigznīte, J. Alunāns, A. Kronvalds, A. Pumpurs, Auseklis, Apsīšu Jēkabs, T. Zeiferts, J. Poruks, A. Saulietis, V. Plūdonis, F. Bārda, J. Jaunsudrabiņš, J. Akuraters, J. Ezeriņš u.c.

Iepriekš minētie visi ir pazīstami vārdi, bet tika rakstīts arī par tā sauktajiem otrā plāna autoriem, kas tāpat veido kopējo kultūras panorāmu – par K. Dinsbergu, Rietekli, Kažoku Dāvi, J. Ilsteru, J. Caunīti, Stērstu Andreju, J. Velmi, J. Pilsātnieku, F. Adamoviču, J. Kārsteni, J. Bāru, A. Braču, A. Salumu, J. Kļaviņu, J. Kosu, M. Medinsku, Māteru Juri, A. Bandrēviču, Zemgaliēšu Birutu, Apsesdēlu, A. Ģiezēnu, J. Māsēnu, A. Spāgi, par baltvāciešiem K. Hūgenbergeru, J. Lundbergu u. c. Bieži tā bija vienīgā publikācija par kādu no šiem autoriem pēc kara gados.

Mēģināju rakstīt par mazāk apzināto, izvēlēto autoru rādot īpatnējākā aspektā. Par Ernestu Dinsbergu kā dzejas klasikas tulkotāju. Par J. Ilsteru – botāniķi ar dzejnieka dvēseli. Par Blaumaņa un Rozentāla draudzību. Par Plūdoņa darba gaitām Bigauņciemā un Jaungulbenē. Par J. Poruku un mūziku. Par K. Egli uz Persijas robežām. Par Birutas Skujenieces nepublicētajām dienasgrāmatām. Par J. Dievkociņu gan Zalvē, gan Litenē. Par K. Krūzu dažādu mākslas mūzu lokā. Esmu fiksējis arī savas personīgās atmiņas, piemēram, par dzejnieku A. Bārdu.

Neesmu pēc ievirzes rainists, bet viņš man joprojām ir viens no mīļākajiem. Rakstīju par Raini saistībā ar Šekspīru, Gēti. Par J. Duburu un Raiņa dzeju. Par Raiņa lugām A. Mierlauka režijā. Par Raiņa draugu Čehijā Petru Bezruču.

Daudz ir rakstīts par K. Baronu un citiem dažādu folkloras žanru un etnogrāfisku materiālu vācējiem: A. Lerhu–Puškaiti, F. Brīvzemnieku, Jurjānu Andreju, M. Skrūzīti, D. Ozoliņu, E. Melngaili, J. Graubiņu, A. Bērzkalni, arī pašu J. Misiņu kā čaklu folkloras vācēju jaunībā. Ir publikācijas dažādos aspektos par pirmajiem trīs latviešu dziesmu svētkiem (1873, 1880, 1888).

Neesmu ne muzikologs, ne mākslas zinātnieks, bet mūziķi un krāsu mākslinieki mani saistījuši kā spēcīgas, īpatnējas personības. Tādēļ rakstīts par Bēthovena draudzību ar Kurzemes mācītāju K. Amendu, par A. Rubinšteina koncertiem Rīgā, par Nīčes un Vāgnera savstarpējām attiecībām, par E. Dārziņu, J. Vītoli, A. Kalniņu, Paganīni, K. Debisī, B. Bartoku. Mans raksts žurnālā «Zvaigzne» par izcilo lietuviešu gleznotāju un mūziķi M. Čurļoni (1975), diemžēl, bija vienīgais, kas Latvijā parādījās viņa simtgadē.

Ir raksti par renesanses laika milžiem: Mikelandželo, Rafaelu, Dīreru, par Džordžoni un Venēciju, par barokālo Rubensu, noslēpumaino gaismas un ēnu burvi Rembrantu, 19. gs. franču gleznotājiem E. Manē un E. Degā, mūsu pašu A. Cīruli, A. Štrālu, V. Zeltiņu, E. Brencēnu, V. Purvīti. Retais, kurš zina, ka T. Zaļkalns rakstījis arī dzejoļus. Pie K. Miesnieka un I. Zeberiņa esmu gājis personīgi. Gluži aizmirsts nav arī teātris: A. Alunāns, D. Akmentiņa, J. Skaidrīte, L. Ērika. Ar zinātnes vēsturi saistāmi raksti par J. Kepleru, N. Koperniku, A. Humboltu, H. Šlīmani, J. Vinkelmani, un tepat Latvijā – par N. Himzeli, D. Grindeli, E. Bīnemani, K. Helmani, J. Vinkleru, E. Bergmani, Z. Lancmani. Bijuši gadījumi, kad ar kādu rakstu pieminēts autors devis impulsu arī dzejoļiem. Tā tas ir ar J. Poruku, J. Ziemeļnieku, R. Blaumani, A. Saulieti, J. Jaunsudrabiņu, A. Salumu, J. Rozentālu, L. van Bēthovenu, B. Mikelandželo.

No cittautu literatūras, kā jau ģermānists, vislabāk esmu orientējies vācu rakstniecībā un grāmatniecībā. Tādēļ arī publikācijas par Gētes vēstulēm mūsu pašu Literatūras muzejā, par Gētes darbu izdevumiem latviski, par viņa kopsakariem ar Latviju un pārējo Baltiju. Par J. G. Herdera Rīgā aizvadītajiem gadiem (1764–1769), par viņu kā latviešu tautas dziesmu vācēju un jaunā Gētes draugu. Par kādu citu, tepat Cesvainē 1751. gadā dzimušu Gētes draugu, dzejnieku un dramaturgu J. M. R. Lencu. Par G. Merķeli dažādos aspektos. Par kurzemnieci un Eiropā pazīstamo literāti Elīzu fon Reki. Par H. Heines ietekmi visā 19. gs. latviešu literatūrā. Par tepat Rīgā dzimušo 20. gs. vācu prozistu Verneru Ber-

gengrīnu. Arī par K. Lutera un F. Melanhtona vēsturiskajām saitēm ar Rīgu un pārējo Baltiju.

Rakstīts, sākot ar 16. gs. gara darbiniekiem, par Roterdamas Erasmu, Paracelzu, Ulrihu fon Hutenu, seno Nirnbergu un tās meistardziedoni Hansu Zaksu. Par F. Šilleru, Heinrihu fon Kleistu, F. Helderlīnu, G. Kelleru, T. Štormu, E. T. A. Hofmani, T. Mannu, S. Cveigu, R. M. Rilki u.c.

No cittautu literatūras minēšu vēl Danti, Servantesu, Dž. Sviftu, F. Rablē, Voltēru, Stendālu, V. Vitmenu, G. Flobēru, A. Fransu, O. Vaildu, R. Rolānu, Š. Bodlēru, E. Verharnu, B. Šovu, H. Ibsenu, Dž. G. Baironu, S. Lāgerlēvu, A. Kroninu, Dž. Golsvērtiju, G. Apolinēru u.c.

Nav aizmirsti arī mazāku tautu rakstnieki. Tādēļ ir publikācijas par igauņu rītausmas dzejnieci L. Koidulu, par K. Eglem draudzīgo F. Tuglasu, čehieti Boženu Ņemcovu un J. Misiņam īpaši mīļo ungāru rakstnieku Janošu Aranji. Par krievu literatūru rakstīts galvenokārt no kultūras sakaru viedokļa. Par Ļ. Tolstoja saraksti ar R. Rolānu. Par F. Dostojevskas attieksmi pret F. Šillera daiļradi. Par V. Brjusova draudzību ar tālaika Latvijas literātiem. Par man īpaši mīļo A. Čehovu.

Pārņākot darbā uz LAB (1968), parādās daudz rakstu par Misiņa bibliotēku, par LAB kopumā, par Rokrakstu un reto grāmatu nodaļā uzkrātajām bagātībām – ļoti dažādos aspektos. Daudz ir apjomā nelielu rakstu par Retumu nodaļā rīkotajām izstādēm. Plaši tika atzīmēta 1524. gadā veidotās «Bibliotheca Rigensis» 450 gadu jubileja 1974. gadā, tāpat Misiņa bibliotēkas simtgade 1985. gadā. Apjomīgs Retumu fonda apraksts ir 1974. gadā Rīgā krievu valodā izdotajā grāmatā «Bibliotēkai 450», bet vācu valodā līdz šim plašākais raksts par LAB ir mana publikācija 1998. gadā Vācijā izdotajā grāmatā «Handbuch deutscher historischen Buchbestände in Europa». Daudz esmu rakstījis par mūsu bibliotēkas patriarhiem J. Misiņu un K. Egli, arī mazāk pieminētos aspektos, piemēram: J. Misiņam zīmētās grāmatzīmes, J. Misiņš kā aptiekārs.

Vairākkārt esmu pievērsies grāmatu izdevējiem J. Ozolam un A. Gulbim. Bet rakstīts arī par lielāko Baltijas grāmatu apgādu

18. gs. – Hartknohiem. Par rosīgo G. Bergmani Rūjienā un latviešu tautības grāmatu izdevēju Rīgā K. Stālbergu. Par J. Rozi kā veiksmīgu J. Poruka kopoto rakstu izdevēju. Par K. Vatsona, K. Biezbārža, J. Mātera, J. Velmes nozīmi latviešu žurnālistikā. Par «Pēterburgas Avīžu» lomu sava laika notikumos. Krietni daudz ir rakstīts par pirmajiem Rīgas un arī pirmajiem latviešu kalendāriem. No visiem viedokļiem, piemēram, interesants ir Rīgas ārsta Z. Stopija kalendārs Rīgai, kas drukāts Kēnigsbergā (1565). Bet latviešu kalendāru vidū nozīmīga ir 1876. gadā iznākusī Ausekļa sastādītā «Paidagoģiskā gada grāmata».

Ir raksti, kas veltīti konkrētiem izdevumiem vai būtiskiem notikumiem latviešu grāmatniecībā. No 1685. līdz 1694. gadam Rīgā iznāk pirmā latviski tulkotā Bībele, bet nedaudz vēlāk (1697) pirmā latviešu poēzijas rokasgrāmata «Nevācu Opics». Kādreiz populāra bijusi M. Stobes veidotā «Veselības grāmatiņa», kas iznāk Jelgavā 1795. gadā, un nozīme ir pirmajam latviešu literārajam žurnālam «Pagalms» (1881). Esmu rakstījis par I. Kanta darbu pirmizdevumiem Rīgā, par M. Lomonosova atzīmēm latviešu valodas gramatikā, kas bijusi viņa rīcībā. Par vēsturniekiem, kas sekmējuši rakstītā vārda saglabāšanu un izpēti: J. K. Broci un J. Straubergu. Par bibliogrāfu A. Ģinteru un grāmatu kolportieri K. Studentu. Rakstīts par pirmajām latviešu dzejas antoloģijām un citām ar grāmatniecību saistītām problēmām.

Ir publikācijas par specifiskām grāmatu un citu materiālu kopām LAB fondos, piemēram, rakstā «No Hipokrāta līdz «Latviešu Ārstei»». Veidojot izstādi par Latvijas–Polijas kultūras sakariem (1994), tapušas publikācijas arī poļu valodā. Rakstīts par slaveņu mūziķu autogrāfiem LAB. Unikāla ir LAB esošā Rīgas pilsētas teātra programmu un koncertaīšu kolekcija (1782–1914). Rakstīts par materiāliem, kas parāda Rīgas Latviešu biedrības tapšanu (1868).

Iepriekš vairāk runāju par rokrakstu un citu kultūrvēsturei nozīmīgu materiālu vākšanu. Bet manā pārziņā vairāk nekā 25 gadus bija arī pāri par 30 000 retu, senu, reizēm pat unikālu grāmatu. Sākot ar rokraksta grāmatām no 13. gs. beigām, ar inku-

nābulām (grāmatām, kas drukātas līdz 1500. gadam), paleotipiem (1501–1550), pirmajiem Rīgas iespaidumiem utt. līdz pat mūsdienām. Esmu turējis rokās gan pašas pirmās, 1524. gadā «Bibliotheca Rigensis» nokļuvušās grāmatas, gan tā saucamos katenātus – ķēžu grāmatas, tāpat izcilu Eiropas tipogrāfu iespaidumus uz pergamenta, kas iesieti smagos, ar ādu apvilktos un metāla apkalumiem rotātos koka vākos. Esmu turējis rokās grāmatas, kas katra vairāk nekā 10 kg smaga, arī grāmatas, par kurām var teikt: vienīgais saglabājies eksemplārs pasaulē. Domājot par tādām, 1991. gadā uzrakstījušās rindas:

«Gadsimtu balsis skan grāmatās laikmetiem pāri,
Grāmata senā – lai svētīts Tavs vārds;
Mūžības mirdzums, kas smagnējos sējumus skāris,
Starot var gaišāk, nekā pusnaktī sārts.

Ieklausies, lasītāj, gadsimtu viedajā runā,
Pirksti kad bijīgi dzeltušās lappuses šķir;
Grāmata vienmēr – pat posta un ieroču dunā,
Pacelta pāri kā vairogs pār cilvēku ir.»

Kamēr pastāvēja tādi izdevumi kā «Grāmata» vai «Grāmatu Apskats», samērā daudz esmu publicējis arī par cittautu grāmatniecību. Par klosteros rakstīto vārdu un atsevišķām skaistām rokraksta grāmatām. Par Gūtenberga muzeju Maincā un Volfenbīteles Hercoga Augusta bibliotēku, ko kādreiz dēvēja par 8. pasaules brīnumu. Par slavenajiem grāmatu izdevējiem Manūcijiem, Elzevīriem, K. Plantēnu, M. Merianu un vēl citiem. Par grāmatas motīvu sakrālajā mākslā un jo īpaši evaņģēliskās baznīcas sākotnē. Rakstīts arī par atsevišķiem interesantiem izdevumiem, piemēram, par 15. gs. nogalē iznākušo H. Šēdeļa «Pasaules hroniku», kur jau iezīmēta arī Rīga. Par S. Branta «Muļķu kuģa» pirmizdevumu Nirnbergā (1494) un Baltazara Rusova «Livonijas hronikas» pirmiespiedumu Rostokā (1578). Par vispirms Šlēsvīgā (1647) un tad daudzkārt dažādās valodās arī citur izdoto A. Oleārija Persijas ceļojuma aprakstu, kur runāts arī par

Rīgu un rīdziniekiem. Sakarā ar pirmo latviski iespiesto grāmatu (1525) bija pamats rakstīt par Lutera laika grāmatniecību Vitenbergā.

Kādi pēdējie 15 gadi veltīti galvenokārt Rīgas grāmatniecībai, kas apcerēta gan atsevišķos rakstos, gan arī 1988. gadā apgāda «Zinātnē» izdotajā grāmatā «Tipogrāfs Mollīns un viņa laiks (1588–1625)». Tanī pat gadā arī devu tekstu katalogam «Senās grāmatas Rīgā», kad izstādē (1988) bija apvienotas abu lielo bibliotēku: LAB un LNB skaistākās grāmatas. Tuvojoties Rīgas 800 gadei, ar 1994. gadu sāku vākt materiālus, kas iestrādāti apgāda «Zinātnē» 2000. gadā izdotajā grāmatā «Senās Rīgas grāmatniecība un kultūra Hanzas pilsētu kopsakarā (13. gs–17. gs.)», ko konkursā par 2000. gada skaistāko grāmatu novērtēja kā šī gada izcilāko devumu.

Samērā maz ir politiskas ievirzes rakstu un tādu, ko varētu saukt par publicistiku, jo autora politiskā pārliecība jau tā ir bijusi izteikti skaidra, bez īpašiem apliecinājumiem rakstos. Par nostāju barikāžu dienās 1991. gada janvārī, piemēram, liecina publikācija laikrakstā «Neatkarība» (23. I 1991): «Palikt zem Latvijas karoga». Vairāki raksti veltīti latviskās identitātes aizstāvim Ernestam Brastiņam, tāpat Latvijas neatkarības paudējiem – Vilim Olavam un Ernestam Blankam. Par aktuālām politiskām norisēm runā raksti: «Ko darīt ar politiskām caurbirām?», «Smieties vai raudāt?», «Brauciet lēnām pār tiltu, draugi ...». Atmiņu ievirze ir rakstam «Skumjas Lieldienas 1944. gadā», tāpat rakstiem par mana tēva mūžu un darbu. Bez autora paraksta publicēti manis sacerētie ievadvārdi Kārļa Ulmaņa aforismu krājumam «Degsme» (1991), ko veicu pēc grāmatas izdevēju personīga lūguma. Mans paraksts ir zem «Atklāta vēstule Saeimas deputātiem» (*Diena*, 10. VI 1999), izvirzot par Latvijas Valsts prezidenta kandidāti Vairu Vīķi–Freibergu.

Manai spalvai pieder arī viena pasaka, kas veltīta dāņu pasaku meistaram H. K. Andersenam «Pasaka par kādu pasaku». Trīs publikācijas varētu saukt par stāstiem. Tas ir Doku Ata mūža nogalei veltītais «Sestdienas vakars», tāpat «Anno Domini 1625»

(stāsts par Rīgas tipogrāfu Gerhardu Šrēderu) un kādreizējā rīdzinieka Riharda Vāgnera dzīves epizodes tēlojums «Suniska nepateicība vai atgadījums Riharda Vāgnera dzīvē».

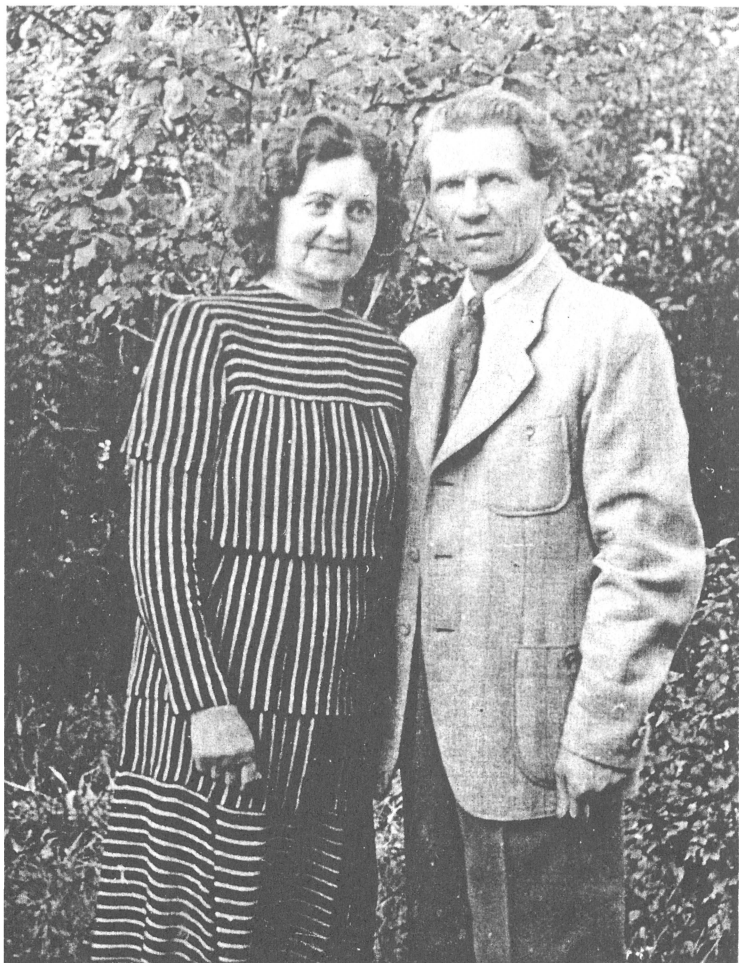
Par dzeju. Sākumā man labāk veicies ar citu autoru publicēšanu un komentēšanu, nekā ar paša dzejoļiem. 1979. gadā iznākusi manis sastādītā un ievadītā A. Austriņa dzejas izlase «Saules grieži», bet 1984. gadā K. Krūzes krājums «Ar zelta irkli». Lai gan dzejoļus sacerēju jau sen, pirmais mans dzejolis ar Ā. Elksnes atbalstu publicēts tikai 1970. gadā, kad autoram jau 39 gadi. Un vienīgais dzejoļu krājums iznāk tikai 1999. gadā – «Dažādu gadu balsis» (dzejoļi par laiku no 1951. līdz 1992. gadam).

Mēģinājumi izdot krājumu vēl padomju laikā (lai arī bez politiski asākajiem dzejoļiem) vienmēr beidzās nesekmīgi. Krājums, kā saka, vienmēr kaut kā «iesprūda». Vienam no redaktoriem nepatika plašais dzejoļu cikls, kas veltīts kaut kādam tur romantikim Jānim Porukam, citu tracināja arī daudzu dzejoļu cikls, veltīts Jāņiem, jo tur jau tā saucamais buržuāziskais nacionālisms spraucās ārā vai no katras rindas. Atsevišķus dzejoļus vēl izdevās publicēt, bet visu ciklu kā tādu ne. Mana kopkrājuma galvenā vaina, protams, bija, ka tajā neatrada ne rindas, kas apliecinātu padomju režīmu. Toties dzejoļus ar pretpadomju ievirzi tur varēja atrast cik uziet. Arī pēc Trešās atmodas pie krājuma tik drīz netiku. Cenzūras barjeras bija kritušas, toties autoram trūka naudas krājuma tūlītējai izdošanai.

Tā kā dzejoļus neesmu rakstījis regulāri (bez publicēšanās iespējām tas jau arī nepadodas), vērtēju tos paškritiski: tie ir dažādas kvalitātes. Bet viens gan jāpatur prātā: tie nav mērāmi tikai ar estētikas olekti. Šie dzejoļi ir laikmeta dokumenti, kas parāda autora attieksmi pret totalitāru valsti. Tas izteikts pat tādos vēsturiskos sižetos kā «Koperniks» (1972), «Mikelandželo» (1975). Vēl arī jāšaubās, vai kāds cits drīzumā uzrakstīs tik plašu ciklu (14 dzejoļi), kas veltīts Jāņiem, tik plašu ciklu (13 dzejoļi), kas veltīts J. Porukam, tik izvērstu balādi «Svētvakars», kas 1964. gadā veltīta Brāļu kapiem.

No manām vairāk nekā 900 publikācijām, protams, ne visas ir vienādi vērtas un svarīgas. Bet daļa, esmu pārliecināts, saglabās savu nozīmi Latvijas kultūrvēsturei. Jo bez šādas ticības jau vispār nav jēgas ko rakstīt un publicēt.

Par šīs biobibliogrāfijas klajā laišanu pateicos LAB direktorei Ventai Kocerei un Zinātniskās bibliogrāfijas nodaļas vadītājai Līgai Krūmiņai, tāpat visiem, kas sekmēja tās tapšanu un iespiešanu.

Mani vecāki - Anna un Oskars Zanderi.

Ojārs Jānis Zanders 1952. gadā.

Ar Sarmīti kāzu dienā 1963. gada 5. aprīlī.

Ar māmiņu un jaunāko dēlu Māri (ap 1976. gadu).

Trīs Zanderu paaudzes.
*No labās: dēls Viesturs, mazdēls Mārtiņš, dzīvesbiedre Sarmīte,
mazmeita Ieva un es pats.*

Ar mazmeitu Ievu pie Ziemassvētku egles.

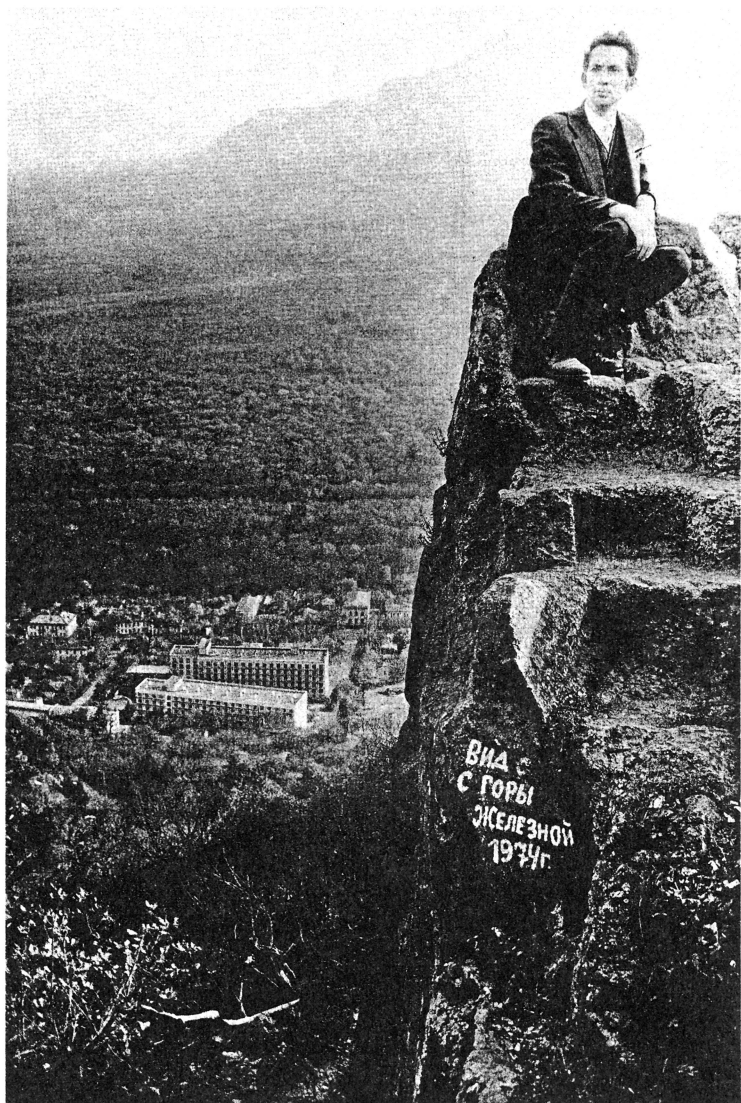
Jāņa Poruka atceres diena Druvienā 1981. gada 13. oktobrī.
Pie vecās Knipskas skolas.
No labās: O. Zanders, I. Ziedonis.

T. Zeiferta godināšana Olainē 1990. gadā.

Misiņa bibliotēkā
(Vecajos Misiņos Skolas ielā 3) pie darba galda.

Ziemeļkaukāzā, Železnovodskā 1974. gada rudenī.

Īsi pēc Kaukāza «iekarošanas» 1974. gada oktobrī.

Braucot pa fjordu Norvēģijā 2000. gada vasarā.

OJĀRA ZANDERA ZINĀTNISKĀS PUBLIKĀCIJAS

1965

1. *Arī Valdis - simtgadnieks* // Literatūra un Māksla. - Nr. 39 (1965, 25. sept.), 6. lpp.

2. *Dantem 700 gadu* // Zvaigzne. - Nr. 11 (1965, 5. jūn.), 19. lpp.: il.

3. *Par dzejnieka brāli*: [pieminot K. Veidenbaumu] // Literatūra un Māksla. - Nr. 10 (1965, 6. marts), 3. lpp.

4. *Rainis un Gēte* // Literatūra un Māksla. - Nr. 26 (1965, 26. jūn.), 5. lpp.

5. *Teodora Zeiferta atcerei* // Literatūra un Māksla. - Nr. 15 (1965, 10. apr.), 2. lpp.

1966

6. *1905. gada atbalsis Treimaņa dzejā* // Literatūra un Māksla. - Nr. 40 (1966, 28. sept.), 3. lpp.: il.

7. *Ar apslēptu smeldzi*: [atceroties E. Vulfu] // Karogs. - Nr. 12 (1966), 167.-168. lpp.

8. *Bagāts mūžs*: J. Gresti pieminot // Skolotāju Avīze. - Nr. 25 (1966, 22. jūn.), 3. lpp.

9. *Draudzības pārpilna sirds*: [sakarā ar M. Meizenbugas 150. dzimšanas dienu] // Padomju Latvijas Sieviete. - Nr. 11 (1966, nov.), 14.-15. lpp.: il.

10. *Druviena aicina ciemos*: [par R. Egli] // Stars (Madona). - Nr. 82 (1966, 9. jūl.), 4. lpp.

11. *Dubura un Raiņa dzeja*: [sakarā ar J. Dubura 100. dzimšanas dienu] // Literatūra un Māksla. - Nr. 13 (1966, 26. marts), 5. lpp.: il.

12. *Dzejnieka un jaunatnes audzinātāja atcerei*: [pieminot J. Dievkociņu] // Karogs. - Nr. 1 (1966), 170.-171. lpp.

13. *Herdera Rīgas gadi*: [par J. G. Herdera nopelniem Rīgas Doma bibliotēkas izveidē, pieminēti viņa pirmie svarīgākie darbi] // Karogs. - Nr. 11 (1966), 151. lpp.

14. *Kolā Brinjona prasmīgās rokas* // Literatūra un Māksla. - Nr. 5 (1966, 29. janv.), 3. lpp.

15. *Par Blaumaņa darbīgo draugu*: [sakarā ar J. Grestes 90. dzimšanas dienu] // Literatūra un Māksla. - Nr. 27 (1966, 2. jūl.), 6. lpp.

16. *Raiņa lugas Alekša Mierlauka režijā* // Karogs. - Nr. 4 (1966), 165.-167. lpp.

17. *Romēns Rolāns un mūzika (1866.-1966.)* // Zvaigzne. - Nr. 2 (1966, 20. janv.), 16. lpp.: il.

18. *Smieklu nemirstība*: 28. oktobrī aprit 500 gadu kopš Roterdamas Erasma dzimšanas // Zvaigzne. - Nr. 17 (1966, 5. sept.), 28. lpp.: il.

19. *Spārni, kas aiznes pāri gadu simtiem*: [pieminot M. de Servantesu] // Zvaigzne. - Nr. 8 (1966, 20. apr.), 23. lpp.: il.

20. *Šekspīrs un Rainis* // Literatūra un Māksla. - Nr. 37 (1966, 10. sept.), 4. lpp.

21. *Treimaņa-Zvārguļa satīriskā dzeja* // Skolotāju Avīze. - Nr. 39 (1966, 1. okt.), 4. lpp.

1967

22. *100 gadu Raiņa draugam Čehijā:* [par P. Bezručū]. - Aut. nav uzrādīts // Karogs. - Nr. 9 (1967), 183.-184. lpp.

23. *Ar satīras šķēpu un prāta vairogu:* [atzīmējot angļu satīriķa, publicista, rakstnieka Dž. Svifta 300. dzimšanas dienu] // Zvaigzne. - Nr. 23 (1967, dec.), 8. lpp.: il.

24. *Ar saulei un vējiem atsegtu vaigu:* J. Jaunsudrabiņam 1967. gada 25. augustā aprit 90 gadu // Veselība. - Nr. 8 (1967, aug.), 27. lpp.

25. *Ar Ziemeļjūras elpu:* [atceroties T. Štormu] // Literatūra un Māksla. - Nr. 37 (1967, 16. sept.), 3. lpp.

26. *Dabas skaistuma un bērņības noskaņu paudējs:* [par J. Jaunsudrabiņu kā gleznotāju] // Skolotāju Avīze. - Nr. 42 (1967, 18. okt.), 4. lpp.

27. *Itāliešu renesanses atbalss mūzikā:* [par K. Monteverdi] // Literatūra un Māksla. - Nr. 20 (1967, 20. maijs), 14. lpp.: il.

28. *Jāņa Asara pedagogiskie uzskati:* 1967. gada 27. februārī aprit 90 gadu kopš Jāņa Asara dzimšanas // Skolotāju Avīze. - Nr. 7 (1967, 15. febr.), 4. lpp.

29. *Jēkabam Zeiboltam 100 gadu* // Literatūra un Māksla. - Nr. 52 (1967, 30. dec.), 7. lpp.

30. *Nemierā aizdegta lāpa:* 27. februārī aprit 90 gadu, kopš dzimis Jānis Asars // Literatūra un Māksla. - Nr. 7 (1967, 18. febr.), 14. lpp.: il.

31. *Pa «Baltās grāmatas» pēdām:* šā gada 25. augustā aprit 90 gadu, kopš dzimis Jānis Jaunsudrabiņš // Zvaigzne. - Nr. 16 (1967, aug.), 14.-15. lpp.: il.

32. *Rakstnieka māte:* [par J. Jaunsudrabiņa māti] // Padomju Latvijas Sieviete. - Nr. 8 (1967, aug.), 15. lpp.: il.

33. *Spēcīgs, bet pretrunīgs talants*: [pieminot Š. Bodlēru] // Literatūra un Māksla. - Nr. 35 (1967, 2. sept.), 3. lpp.

34. *Ungāru episkās dzejas meistars*: [par J. Araņji] // Karogs. - Nr. 3 (1967), 180.-181. lpp.

35. *Zied simtgadu ābele*: [par Dž. Golsvērtiju] // Literatūra un Māksla. - Nr. 32 (1967, 12. aug.), 10. lpp.

1968

36. *Aiz skatuves ugunīm*: [B. Skujenieces nepublicētās dienasgrāmatas lappuses; sakarā ar 80. dzimšanas dienu]. - O. Zandera ievads // Karogs. - Nr. 10 (1968), 119. lpp.

37. *Arvien jauni zvaigznāji*: [par L. Ēriku] // Literatūra un Māksla. - Nr. 4 (1968, 27. janv.), 3. lpp.: il.

38. *Drosme, vīrišķība, biedriskums*: [R. Skota atcerei] // Padomju Jaunatne. - Nr. 115 (1968, 15. jūn.), 4. lpp.

39. *Druvienas silu ielokā*: [materiāli par latviešu rakstniekiem un citiem kultūras darbiniekiem Druvienas novadpētniecības muzejā] // Skola un Ģimene. - Nr. 1 (1968, janv.), 6.-7. lpp.: il.

40. *Es uguns liesma esmu ...*: Aspazijas dzejas sākuma gadi // Skola un Ģimene. - Nr. 3 (1968, marts), 14.-15. lpp.: il.

41. *Igauņu rītausmas dzejniece*: [sakarā ar L. Koidulas 125. dzimšanas dienu] // Literatūra un Māksla. - Nr. 51 (1968, 21. dec.), 14. lpp.

42. *Jukuma Paleviča vēstules* / O. Zandera materiālu atlase un komentāri // Literatūra un Māksla. - Nr. 21 (1968, 25. maijs), 13. lpp.

43. *Kā Prometejs pie klints*: [veltīts T. Kampanellas 400. gadskārtai] // Zvaigzne. - Nr. 16 (1968, aug.), 20. lpp.: il.

44. «*Lai mani loka negaiss ar vēju ...*»: [sakarā ar Aspazijas 100. dzimšanas dienu] // Komunisma Ceļš (Bauska). - Nr. 31 (1968, 16. marts), 3. lpp.: il.

45. *Meklējumu gadi*: [sakarā ar aktrises B. Skujenieces 80. dzimšanas dienu] // Literatūra un Māksla. - Nr. 38 (1968, 21. sept.), 12. lpp.: il.

46. *Nepazītā Aspazija* // Padomju Latvijas Sieviete. - Nr. 2 (1968, febr.), 14.-15. lpp.: il.

47. *Nevis klejojumi, bet darbs!*: [sakarā ar tulkotāja A. Ģiezeņa 80. dzimšanas dienu] // Literatūra un Māksla. - Nr. 49 (1968, 5. dec.), 9. lpp.

48. *No sulaiņa perspektīvas*: [par franču rakstnieku A. L. Lesāžu]. - Aut. nav uzrādīts // Karogs. - Nr. 5 (1968), 183.-184. lpp.

49. *No viņa mācījās arī Gēte*: [veltīts J. J. Vinkelmanim]. - Aut. nav uzrādīts // Karogs. - Nr. 6 (1968), 188.-189. lpp.

50. *Pusbriedā nopļauta vārpa*: [par J. Ziemeļnieku] // Karogs. - Nr. 1 (1968), 132.-134. lpp.: il.

51. *Tautas draugs un revolūcijas sirdsapziņa*: [sakarā ar Ž. P. Marata 225. dzimšanas dienu] // Cīņa. - Nr. 119 (1968, 24. maijs), 4. lpp.: il.

1969

52. *Alfrēda Kalniņa vēstules*: [J. Zālītim, V. Plūdonim un G. Ansbergam] / O. Zandera materiālu atlase un komentāri // Literatūra un Māksla. - Nr. 44 (1969, 1. nov.), 12. lpp.

53. *Bagātās dienas*: [sakarā ar Zeltmata 100. dzimšanas dienu] // Karogs. - Nr. 1 (1969), 172.-173. lpp.

54. *Dainu varavīksne*: [apritējuši 75 gadi, kopš sāka iznākt «Latvju Dainas»] // Karogs. - Nr. 8 (1969), 180.-181. lpp.

55. *Darbs mūža garumā*: 21. novembrī aprit 275 gadi, kopš dzimis F. Voltērs, lielais franču filozofs un rakstnieks // *Zvaigzne*. - Nr. 22 (1969, nov.), 16. lpp.: il.

56. «*Dievišķā komēdija*» *Burtnieku nabagmājā*: [sakarā ar tulkotāja J. Māsēna 125. dzimšanas dienu] // *Karogs*. - Nr. 3 (1969), 150.-151. lpp.

57. *Draudzības pajumtē*: [par J. Rozentāla un R. Blaumaņa draudzību] // *Padomju Jaunatne*. - Nr. 130 (1969, 5. jūl.), 4. lpp.

58. *Gaisma un ēnas*: [sakarā ar holandiešu gleznotāja H. Rembranta 300. nāves dienu] // *Padomju Latvijas Sieviete*. - Nr. 10 (1969, okt.), 5. lpp.

59. *Kas ir liels cilvēks?*: [par G. Merķeli] // *Rīgas Balss*. - Nr. 257 (1969, 1. nov.), 6. lpp.: il.

60. *Klints trakojošā jūrā*: Garlībam Merķelim - 200 // *Padomju Jaunatne*. - Nr. 214 (1969, 31. okt.), 3. lpp.: il.

61. *Lapotne vēl pasaku pilna*: [sakarā ar rakstnieka K. Kraujiņa 90. dzimšanas dienu] // *Skola un Ģimene*. - Nr. 6 (1969, jūn.), 16. lpp.: il.

62. «*Latviešu*» *autora atcerei*: [par G. Merķeļa 200 gadu jubilejas izstādēm ZA Fundamentālajā bibliotēkā] // *Padomju Jaunatne*. - Nr. 191 (1969, 28. sept.), 5. lpp.

63. *Merķelis un Herders*: [sakarā ar G. Merķeļa 200. dzimšanas dienu] // *Karogs*. - Nr. 11 (1969), 136.-138. lpp.

64. *Nedaudz vārdu dzejnieka atcerei*: [sakarā ar J. Frīdenberga-Mieriņa 100. dzimšanas dienu]. - Paraksts: Viesturs Sarma // *Karogs*. - Nr. 1 (1969), 175. lpp.

65. *No bagātās pasaku tīnes*: [par K. Skalbi] // *Padomju Zeme* (Saldus). - Nr. 141 (1969, 27. nov.), 3. lpp.

66. *No Saulieša nepublicētajām vēstulēm* / O. Zandera materiālu atlase un komentāri // Literatūra un Māksla. - Nr. 51 (1969, 20. dec.), 7. lpp.

67. *Pie dzimtenes avota*: [par K. Skalbi] // Padomju Druva (Cēsis). - Nr. 133 (1969, 6. nov.), 2. lpp.

68. *Redzesloks - visa pasaule*: [sakarā ar dabas zinātnieka A. fon Humbolta 200. dzimšanas dienu] // Rīgas Balss. - Nr. 214 (1969, 12. sept.), 3. lpp.

69. *Sveiciens pasaulei*: 31. maijā apīrit 150 gadu, kopš dzimis Volts Vitmens // Zvaigzne. - Nr. 10 (1969, maijs), 4.-5. lpp.: il.

70. «*Ugunsziēdi*»: [sakarā ar dzejnieka J. Dievkociņa 90. dzimšanas dienu] // Literatūra un Māksla. - Nr. 32 (1969, 9. aug.), 5. lpp.: il.

71. *Vācu noveles meistars*: [sakarā ar G. Kellera 150. dzimšanas dienu] // Literatūra un Māksla. - Nr. 29 (1969, 19. jūl.), 12. lpp.: il.

72. *Viss dabas un mākslas krāšņums*: [sakarā ar A. Fransa 125. dzimšanas dienu] // Literatūra un Māksla. - Nr. 16 (1969, 19. apr.), 14. lpp.

73. *Zem «svētībā» paceltām dūrēm*: 1. novembrī apīritēs 200 gadu, kopš dzimis G. Merķelis // Skolotāju Avīze. - Nr. 37 (1969, 17. sept.), 3. lpp.

74. *Zem veco «Sauliešu» ielīkušā jumta*: A. Saulieša dienasgrāmatas un vēstuļu fragmenti / O. Zandera priekšvārds un komentāri // Karogs. - Nr. 12 (1969), 126. lpp.: il.

75. *В поле зрения - весь мир*: [в связи с 200-летием А. Гумбольдта] // Ригас Балсс. - N 214 (1969, 12 сент.), с. 3.

76. *Что это значит - великий человек?*: [о Г. Меркеле] // Ригас Балсс. - N 257 (1969, 1 нояб.), с. 6: ил.

77. *Ar tulznainām rokām*: [sakarā ar Doku Ata memoriālā muzeja atklāšanu Dzelzavā] // Stars (Madona). - Nr. 127 (1970, 24. okt.), 3. lpp.: il.

78. «*Baltijas Zemkopja*» pielikums «*Skola*»: [par Māteru Jura darbību šajā laikrakstā] // Skola un Ģimene. - Nr. 8 (1970, aug.), 54.-55. lpp.

79. *Bohēmijas mežu un Slovākijas kalnu atbalsis*: [sakarā ar Čehoslovākijas rakstnieces B. Ņemcovas 150. dzimšanas dienu] // Padomju Latvijas Sieviete. - Nr. 2 (1970, febr.), 13. lpp.: il.

80. *Daugavas laivinieka dziesma*: [sakarā ar K. Štrāla 90. dzimšanas dienu] // Zvaigzne. - Nr. 22 (1970, nov.), 12.-13. lpp.: il.

81. *Dzejnieka atcerei*: [par dzejnieka F. Bārdas piemiņas izstādi ZA Fundamentālajā bibliotēkā] // Literatūra un Māksla. - Nr. 3 (1970, 17. janv.), 15. lpp.

82. «*Es mīlu nākotnes gadsimtu audzes*»: [sakarā ar vācu dzejnieka J. K. F. Helderlīna 200. dzimšanas dienu] // Zvaigzne. - Nr. 10 (1970, maijs), 14. lpp.: il.

83. *Ir tikai viens Bēthovens* // Liesma. - Nr. 12 (1970, dec.), 22.-23. lpp.: il.

84. *Jūras kalni man arami ...*: [par A. Bandrēviču] // Karogs. - Nr. 2 (1970), 176.-177. lpp.

85. *Jūtot drauga plecu*: [par R. Blaumani un K. Štrālu] // Skola un Ģimene. - Nr. 11 (1970, nov.), 14.-15. lpp.: il.

86. *Kārļa Štrāla atcerei*: [par rakstnieka 90. dzimšanas dienai veltīto izstādi ZA Fundamentālajā bibliotēkā] // Literatūra un Māksla. - Nr. 43 (1970, 24. okt.), 15. lpp.

87. *Mūsu pirmā stāstu rakstniece*: [par M. Medinsku] // Varavīksne. - Rīga: Liesma, 1970. - 27.-34. lpp.

88. «*Mūsu tēvs bija - nemiers*»: par Apsesdēla daiļrades sākotni // Karogs. - Nr. 8 (1970), 148.-152. lpp.

89. *Nedaudz par Adu Negrī*: [sakarā ar 100. dzimšanas dienu] // Literatūra un Māksla. - Nr. 5 (1970, 31. janv.), 13. lpp.

90. *Tautas audzinātājs un aizstāvis*: [sakarā ar A. Spāga 150. dzimšanas dienu] // Skola un Ģimene. - Nr. 1 (1970, janv.), 14.-15. lpp.

91. «*Tu nāc man tūkstoškārt prātā ...*»: [par L. van Bēthoven un viņa jaunības draugu Talsu mācītāju K. F. Amendu] // Karogs. - Nr. 12 (1970), 107.-110. lpp.

92. *Vientulības prieks*: [sakarā ar dzejnieces P. Bārdas 80. dzimšanas dienu] // Padomju Latvijas Sieviete. - Nr. 6 (1970, jūn.), 15. lpp.: il.

93. «*Visa mana dzīve ir viens cīņiņš*»: [sakarā ar rakstnieka Māteru Jura 125. dzimšanas dienu] // Karogs. - Nr. 3 (1970), 172.-173. lpp.

94. *Zilā krēslā*: no K. Krūzas atmiņu piezīmēm par F. Bārdu / O. Zandera ievads un komentāri // Karogs. - Nr. 1 (1970), 129. lpp.: il.

1971

95. *Atceroties Jāni Poruku*: [par izstādi ZA Fundamentālajā bibliotēkā] // Literatūra un Māksla. - Nr. 38 (1971, 18. sept.), 7. lpp.

96. «*Atrotījies piedurknes līdz pleciem...*»: 12. decembrī aprit 150 gadu, kopš dzimis ievērojamais franču rakstnieks Gistavs Flobērs // Padomju Jaunatne. - Nr. 243 (1971, 12. dec.), [4.-5.] lpp.: il.

97. «*Bet vēl svētāka man patiesība*»: [sakarā ar J. Keplera 400. dzimšanas dienu] // Padomju Jaunatne. - Nr. 252 (1971, 25. dec.), 3. lpp.: il.

98. *Bruņinieks, nāve un velns*: [A. Dīrera 500. dzimšanas dienas atcerei] // Zvaigzne. - Nr. 12 (1971, jūn.), 20. lpp.

99. *Druvienas baltajos ceļos*: Porukam - 100 // Zvaigzne. - Nr. 19 (1971, okt.), 12.-13. lpp.: il.

100. *Dzīves mijkrēslī*: [K. Krūzas atmiņu piezīmes par J. Poruku] / O. Zandera ievads un materiālu atlase // Varavīksne. - Rīga: Liesma, 1971. - 59.-69. lpp.: il.

101. *Ernesta Birznieka-Upīša simtgadei* // Literatūra un Māksla. - Nr. 12 (1971, 20. marts), 3. lpp.

102. «*Es iziešu viena pret vētru ...*»: [sakarā ar ukraiņu dzejnieces Ļ. Ukrainkas 100. dzimšanas dienu] // Padomju Latvijas Sieviete. - Nr. 2 (1971, febr.), 7. lpp.: il.

103. *Grodais pavediens*: [sakarā ar E. Birznieka-Upīša 100. dzimšanas dienu] // Padomju Latvijas Sieviete. - Nr. 4 (1971, apr.), 6. lpp.: il.

104. *Jaunrades prieks*: [par A. Bārdas dzejoļu krājumu «Puķe pagalvī»] // Skolotāju Avīze. - Nr. 24 (1971, 16. jūn.), 4. lpp.

105. *Jāņa Ezeriņa smails*: [sakarā ar rakstnieka 80. dzimšanas dienu] // Karogs. - Nr. 4 (1971), 155.-157. lpp.

106. «*Kam stipris prāts un cieta griba...*»: [atceroties F. Brīvzemnieku] // Karogs. - Nr. 11 (1971), 145.-148. lpp.

107. *No neizsīkstoša avota*: 6. aprīlī E. Birzniekam-Upītim - 100 // Padomju Jaunatne. - Nr. 65 (1971, 4. apr.), 4. lpp.

108. *Pa kādas pirmizrādes pēdām*: [par L. van Bēthovena operas «Fidelio» iestudējumu Rīgas pils teātrī] // Literatūra un Māksla. - Nr. 3 (1971, 16. janv.), 16. lpp.: il.

109. *Ritošs akmens neapsūno*: [pieminot T. Lejas-Krūmiņu] // Varavīksne. - Rīga: Liesma, 1971. - 15.-25. lpp.: il.

110. *Skatuvei atdots mūžs*: [sakarā ar aktrises J. Skaidrītes 100. dzimšanas dienu] // Literatūra un Māksla. - Nr. 2 (1971, 9. janv.), 16. lpp.: il.

111. *Starp diviem krastiem*: [sakarā ar A. Baltpurviņa 100. dzimšanas dienu] // Stars (Madona). - Nr. 73 (1971, 19. jūn.), 3. lpp.

112. «*Teici to stundu, to brīdi ...*»: 13. oktobrī aprit 100 gadu, kopš dzimis J. Poruks // Padomju Latvijas Sieviete. - Nr. 10 (1971, okt.), 15. lpp.: il.

1972

113. *Ar grāmatu ražu plecās*: [atceroties rakstnieku un grāmatu izdevēju A. Freinātu] // Padomju Jaunatne. - Nr. 234 (1972, 29. nov.), 2. lpp.: il.

114. «*Ar milzīgu dvēseles spēku*»: [sakarā ar V. Purvīša 100. dzimšanas dienu] // Skola un Ģimene. - Nr. 3 (1972, marts), 36. lpp.: il.

115. «*Atver dvēseli vaļā kā rētu ...*»: [par izstādi ZA Fundamentālajā bibliotēkā sakarā ar J. Ziemeļnieka 75. dzimšanas dienu] // Literatūra un Māksla. - Nr. 48 (1972, 2. dec.), 15. lpp.

116. *Mūsu mākslas kritikas rītausmā*: 27. februārī Jānim Asaram aprit 95 gadi // Skolotāju Avīze. - Nr. 8 (1972, 23. febr.), 4. lpp.

117. *Nesamīt zilo dvēseles ziedu*: [F. Bārdas nepublicētās vēstules]. - O. Zandera ievads un komentāri // Varavīksne. - Rīga: Liesma, 1972. - 29.-34. lpp.

118. *No Antona Birkerta fonda*: [par izstādi ZA Fundamentālajā bibliotēkā] // Literatūra un Māksla. - Nr. 13 (1972, 1. apr.), 15. lpp.

SATURS

Sastādītāju priekšvārds	5
<i>Ojārs Jānis Zanders.</i>	
Nedaudz par sevi un mūžā paveikto	6
O. Zandera zinātniskās publikācijas	37
O. Zandera populārzinātniskie raksti un publicistika	117
O. Zandera dzeja	120
O. Zandera proza	130
Literatūra par O. Zanderu	131
Personu rādītājs	137

Latvijas Zinātņu akadēmijas
goda doktors
OJĀRS ZANDERS
Biobibliogrāfija

Sastādītāja *L. Krūmiņa*
Bibliogrāfiskās redaktores *S. Čvanova, D. Ivbule*
Datorsalikums *I. Barone*

Parakstīta iespiešanai 23.02.2001. Formāts 84x108/32. Garnitūra *Times*. Pasūt. Nr. E-38. Latvijas Akadēmiskā bibliotēka, LV-1235, Rīgā, Rūpniecības ielā 10. Reģistr. apliec. Nr. 2-0810. Iespiests Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā, LV-1006, Rīgā, Lielvārdes ielā 24. 2001.

LZ

LATVIJAS
ZINĀTNIEKI

